

El Culturista

L'agenda familiar de Barcelona

(1)

Maria Truñó

Per: **Marina Llompart**

Maria Truñó i Salvadó és la directora de l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona. (<http://institutinfancia.cat/>) També va ser responsable d'incidència política, gestió del coneixement i sensibilització d'Unicef Catalunya i ha treballat a entitats com la Fundació Bofill o l'Escola de Cultura de Pau. Hem volgut parlar amb ella de la tasca que realitza l'Institut per vetllar pels drets dels infants a la ciutat de Barcelona i també per reflexionar sobre el paper dels infants i els adolescents dins les ciutats actuals.

Per les persones que no estiguin familiaritzades amb l'Institut Infància i Adolescència de Barcelona, quin és el seu paper?

El seu paper és el de contribuir a millorar les polítiques locals que afecten a la infància a la ciutat de Barcelona. L'objectiu últim és que els nens i nenes visquin millor a la ciutat, ajudar a la seva visibilització, a tenir més en compte les seves necessitats i les seves perspectives pròpies. Ho intentem aconseguir a través de la gestió del

coneixement, de la investigació per saber com viu aquest col·lectiu i no de l'atenció directa. La idea principal és la de treballar "per a, des de i amb" la infància i l'adolescència en l'àmbit local.

Com porteu a terme els diferents projectes?

Nosaltres som una institució pública petita i tenim una partida pressupostària ordinària per part de l'Ajuntament de Barcelona per donar-los serveis de coneixement i acompanyament en el seu paper de garantia dels drets dels infants i adolescents. Per exemple, estem ajudant a l'Ajuntament a repensar les oportunitats de joc a la ciutat amb el projecte Ciutat jugable (<https://elculturista.cat/entrada-culturista/barcelona-dona-molt-de-joc-espais-ludics-parcs-jocs/>). No som, per tant, una institució passiva que espera que li arribin projectes, sinó que intentem motivar-los i empènyer per fer avançar els drets de la infància i l'adolescència i el seu protagonisme en les polítiques locals.

Hi ha una visió generalitzada de la infància, només com els ciutadans del futur però el que intentem fer veure és que ells són ciutadans del present, i hem de lluitar també pel seu benestar ara. Hi ha una línia de pensament molt interessant de la infància com una etapa socialment estratègica de la vida i que precisament va defensar el premi Nobel d'Economia James Heckman, que tota la inversió que es fa en infància té un altíssim retorn social i econòmic. Ve a dir que els diners públics haurien de prioritzar aquest moment del cicle vital, especialment la primera infància, quan la lluita contra les desigualtats socials i les possibilitats de construir trajectòries vitals des de la igualtat d'oportunitats és més efectiva. Aquesta és la perspectiva principal de l'Institut.

En una entrevista a TV3 l'any 2014, parlant de les ajudes i la protecció que dona el govern a les famílies, es parlava de la crisi com un dels elements que havien fet minvar aquestes ajudes. Considereu que amb la recuperació que estem vivint es van recuperant i augmentant aquestes mesures de protecció?

Totes les mesures, les prestacions i els serveis adreçats a la infància i l'adolescència van ser les primeres a patir les retallades quan va arribar la crisi i hem perdut molt pel camí. En l'àmbit polític els infants i adolescents són ciutadans de segona perquè no voten però algú ha de posar damunt la taula que els interessos d'aquest col·lectiu ens importen. Només hem de pensar en les xifres: tenen interès directe en el benestar dels infants 4 de cada 10 veïns de la ciutat de Barcelona, si sumem el 15% dels habitants que són infants o adolescents més el 23% de la població que són adults que cuiden i conviuen amb nens i nenes a casa. Així i tot, segueix sorprenent com és un tema que es té poc en compte i que el famós dret a l'interès superior de l'infant (o en paraules col·loquials el principi de "els infants primer") no es prengui prou seriosament.

Calen mesures valentes per part de tots els governs, l'espanyol, el català i els municipals. Aquest últim és el que menys marge de maniobra té però, tot i això, a Barcelona, mentre altres administracions retallaven començant per la infància, s'han fet iniciatives molt valuoses per pal·liar els efectes de la crisi com el Fons d'Ajut d'emergència social per a infants de 0 -16, que funciona des de l'any 2015. S'ha de tenir en compte que a Barcelona i a Catalunya entre un 28% i un 30% dels ciutadans de 0-17 anys viuen en llars per sota del llindar de la pobresa i que la taxa de pobresa infantil és 8 punts percentuals superior a la del conjunt de la població tant barcelonina com catalana.

Les dades corroboren que la pobresa infantil segueix sent un problema social estructural molt preocupant a la ciutat, de la mateixa manera que ho és a Catalunya i a Espanya que segueixen a la cua d'Europa en benestar infantil (al costat de Bulgària, Romania i Grècia). Comparativament, Barcelona té menys pobresa infantil i és menys intensa que al conjunt de Catalunya. En aquest context, preocupa especialment la desigualtat de rendes a la ciutat que és més gran en l'etapa vital de la infància que en el conjunt de la població. Molts informes recents alerten d'aquesta problemàtica als països rics, en cap cas és un fenomen només de la ciutat. Això és una injustícia que ens situa lluny de la suposada igualtat d'oportunitats i que hipoteca la cohesió social.

Creus que hi ha component cultural al fet que, tot i les evidències dels beneficis d'invertir en infància (com fan molts països), n'hi hagi d'altres (com Espanya i altres que has anomenat) que segueixin anant a la cua?

Efectivament crec que hi ha un tema antropològic, que estem en una societat que dona una responsabilitat més gran a les famílies que a les polítiques socials i es veu reflectit en les partides que destinem, no només a polítiques de protecció, sinó a l'educació no universitari, a salut primària i pediàtrica i salut mental (en una etapa decisiva com s'ha reflectit en el Pla de Salut Mental a la ciutat de Barcelona).

Hi ha escassa consciència social de la infància com a bé comú, com a afer públic que mereix inversió. Catalunya inverteix només un 0,8% del seu PIB en protecció de la infància i les famílies i Espanya un 1,2% quan la mitjana dels 28 països de la UE es situa al 2,4%. En l'imaginari col·lectiu considerem que els nens i nenes són responsabilitat dels seus pares i especialment de les mares i que és la família qui ha de tirar endavant. La manera com es prioritzen i s'inverteixen els pressupostos no és gratuïta i reflecteix les creences i apostes socials de cada país. El primer que cau amb l'arribada de la crisi, almenys aquí a Catalunya, són totes les ajudes que repercutien més directament en la infància: eliminen la prestació universal per infant a càrrec, redueixen les ajudes del PIRMI afectant a més de 10.000 infants, empitjoren els serveis públics d'educació i salut primària, etc.)

Són les ciutats uns ambients que propicien aquesta visió de la infància i l'adolescència com a ciutadans de segona? Quin són, sota el vostre punt de vista, els elements més problemàtics?

Sí, i precisament l'Institut està treballant per a l'Ajuntament en aquesta línia, tant amb el projecte de Ciutat Jugable com amb el programa Parlen els nens i nenes (<http://institutinfancia.cat/projectes/benestar/>): benestar subjectiu de la infància a Barcelona. Es tracta d'una enquesta a 4.000 nens i nenes de 10 a 12 anys que ens permet saber les seves percepcions sobre diversos aspectes del seu benestar. Una de les dades més cridaneres és que la meitat no estan satisfets amb els espais de joc que tenen al barri i també la meitat informen que no dediquen prou temps al joc a l'aire lliure.

L'altra gran tema que ha sorgit és el tema de l'autonomia per fer, per decidir, per moure's, el reconeixement de les seves capacitats a l'escola, a casa i al barri. En el tema de l'autonomia hi intervindrien, com a mínim, dos factors: disseny urbà i pràctiques i creences socials relacionades amb l'hiperproteccionisme que talla les ales als infants, retroalimentant les seves inseguretats i pors. Hem d'aprendre a equilibrar entre l'autonomia total i el proteccionisme excessiu per entendre que són infants amb capacitats creixents i ganes d'exercir-les com a ciutadans del present i no projectes de ciutadans del demà on sí que podran fer i coresponsabilitzar-se.

La millor manera de conèixer aquest 15% de la població i d'establir una democràcia més plural és precisament preguntant directament quines són les seves necessitats i els seus interessos i tenir-los en compte en la presa de decisions. Després de preguntar cal lluitar i trobar múltiples fórmules perquè formin part més activa de la vida social i comunitària de la ciutat.

Donem prou importància al lleure dels infants?

Hem de canviar radicalment de paradigma, canviar la consideració social que es té del joc. Vivim un dèficit del joc, del joc autònom i això repercuteix en els temes d'obesitat infantil, salut mental, autoconfiança que s'aconsegueix mitjançant la descoberta, la gestió del risc o l'autonomia per a prendre decisions mentre es juga... Estem intentant que es vegi el dret al joc de la mateixa manera que s'entenen els altres drets. Estem treballant de manera transversal dins l'Ajuntament i participativa per elaborar una proposta de primer pla del joc de Barcelona per conèixer, ampliar i diversificar les oportunitats de joc a l'espai públic de la ciutat. Aquest pla no només busca estudiar els entorns lúdics dels més petits sinó també ampliar la mirada de les necessitats lúdiques dels adolescents i joves, així com dels adults que cuiden i acompanyen als infants mentre juguen.

Com a directora de l'Institut i com especialista en els drets de la infància, quins són els principals problemes per aquesta franja d'edat, a més de les escandaloses xifres de pobresa infantil?

Crec que a més de les diverses formes de pobresa, el que és vertaderament escandalós és la desigualtat creixent en la infància. No es tracta tant de tenir mancances econòmiques i materials sinó la dificultat per accedir a certes oportunitats importants per al seu creixement i per sentir-se bé amb si mateixos. Per exemple, la dificultat per apuntar-se a l'activitat extraescolar que voldrien, per fer un esport o per gaudir experiències culturals, que és un àmbit de moltes desigualtats, tot i que ha millorat en els últims anys amb una oferta més gran de beques. Aquí també entra en joc la dimensió emocional, el fet que els nens es sentin cuidats, escoltats i segurs i amb referents adults que els donaran suport quan ho necessitin, i aquí les dades de la recerca del *Parlen els nens i nenes* no són positives.

Podeu llegir l'informe aquí (<http://institutinfancia.cat/mediateca/agenda-dels-infants-propostes-millorar-nostre-benestar/>).